

R e d o g ö r e l s e

över undersökningarna på Kroggårdsmalmens järnåldersgravfält i K a r i s köping 5 - 21 juli 1937. För dessa grävningar hade Finska Fornminnesföreningen beviljat ett stipendium stort Fmk 1500:-, varjämte kommittéen för Karis historia understödde arbetet med 425 mk. I undersökningsarbetet deltog som kartograf stud. Olof af Hällström. Föremålen äro katalogiserade under nr 10612: 1-40. Tidigare fynd äro 9535 och 9536.

Sommaren 1932 upptäcktes ett gravfält från romersk järnålder på den s.k. kroggårdsmalmen i östligaste delen av köpingen, mellan nya begravningsplatsen och Karis Cementgjuteri. De första fyhden gjordes vid uppförande av en trans-

formator; om dessa fynd se undertecknads grävningsberättelse av år 1932 (FFTXL).

Förbi ovannämnda transformator löper en mindre skogsväg längs vilken man från Cementgjuteriet kan komma till begravningsplatsen samt förbi denna till landsvägen ovanför Landsbro. Denna väg och transformatorn äro de naturliga fixpunkterna för en beskrivning av stensättningarnas inbördes läge.

I 1932 års grävningsberättelse omtalades 3 stensättningar, av vilka stensättningarna I och II undersöktes. Den då som stensättning III betecknade fornlämning, visade sig vid detta års undersökning i själva verket bestå av två stensättningar, vilka sålunda betecknades stens. III och IV. Dessa båda lågo w-om vägen liksom även stens. II; Stensättning I befann sig o-om vägen och närmast transformatorn.

Vid grävningarna år 1932 kunde föga sägas om stensättningarnas art, emedan de båda då undersökta stensättningarna

I och II hade blivit skadade vid transformatorns uppförande. Det enda som då kunde konstateras var att de döda begravats obrända och att de täckts av endast ett eller ett par lager stenar.

Genom att stensättningarna III och IV befunnos fullkomligt orörda, gavs det möjlighet att få fram stensättningarnas ursprungliga konstruktion. Det visade sig också, att stenarna icke voro planlöst ditkastade, tydliga begränsningslinjer upptäcktes och till sist visade det sig att stensättningarna voro en art "Steinreihengräber".

Stensättning III.

I sitt orörda skick föreföll stens. III oregelbunden och närmast av oval form. Ännu den tredje dagen, då det översta stenlagret ännu icke fullständigt blottats, kunde man undra om det hela blott var en av naturen anhopad stenhög.

Emedan förutsättningarna för undersökningen voro så goda genom stensättningens fullständigt orörda skick, sparades det icke på tid för att få undersökningarna så noggranna som möjligt. Varje sten inritades på kartan, en princip som även följdes beträffande de två undre stenlagren.

Det visade sig nämligen, att stensättningarna i regel bestodo av tre lager stenar, endast i enstaka fall av fyra, däremot oftare av endast två eller, i periferin, av endast ett lager.

Sedan det översta lagret stenar inritats och nivellerats avlägsnades stenarna och det andra stenlagret togs fram. Det fanns nämligen så pass mycket sand mellan stenarna, att det undre lagret i regel låg dolt av sanden.

Med att det andra stenlagret blottades var även stensättningens karaktär av "Steinreihengräber" klar och sedan

även detta lager borttagits framstod konstruktionen fullständigt.

Stensättningen bestod av fyra celler eller kamrar, vilka betecknats gravh. 1, 2, 3 & 4 beroende på den ordning, i vilken de undersöktes. Gravh. 1 var belägen närmast vägen.

Vid undersökningen framgick det att dessa celler icke varit samtida eller m.a.o. att stensättningens fyrdelning icke varit ursprunglig. Det föreföll tydligt, att man utgått från en enkel l. event. tredelad fyrkant, varefter vid behov nya kamrar tillbyggdes. I detta fall hade man gjort början med kamrarna 3 och 4; ramen omkring dem bildade ett obrutet helt. Därefter har kammaren 2 tillkommit, varvid det likväl hänt, att den södra stenraden icke fått direkt kontakt med den tidigare kammarens sw-hörn, utan gått ett stycke förbi den. Och detsamma gäller den östligaste, halvrunda kammaren 1. Troligen till följd av att hörnstenarna i kammaren 2 täckts av uppkastade stenar, har kammaren gjorts betydligt bredare än kammaren 2.

Inom en sådan kammare förefaller det som om antingen en eller två personer begravts.

En så smal kammare som gravh. 4 torde ha varit avsedd för endast en person; fynden utgjordes endast av ett armband (27) samt en tand (28).

Men i de övriga kamrarna torde ha legat åtminstone två lik, vilket framgår dels av fynden, men kanske framför allt av stenläggningen innanför kantstenarna.

Tydligast i detta fall är gravh. 2. I östra hälften av kammaren fanns i gravens längdriktning en jämn stenläggning bestående av flata stenplattor. Ovanpå detta lägo fynden 13 - 17, spjutspets, en holkyxa, en kniv och en armband. Stenarna voro således lagda som ett underlag för den döda. Västra delen af kammaren saknade en sådan jämn stenläggning. Här fanns ett lager mindre stenar lagda på sådant sätt, att de tydligen täckt ett lik.

I de flesta fall torde nämligen den döde ha blivit lagd direkt på markytan, varför liket täckts med mindre stenar, ofta av endast knytnävsstorlek. Sådana "stentäcken" förekom i gravh. 1 och 3, där de framträdde tydligt (se bottenplanen).

Även ytterom stenkammarna hade personer blivit begravda. N-om gravh. 2 fanns en samlig stenar i endast ett l. (närmast gravkammare) två lager. Här påträffades en bronsring, som antingen kunde vara en armband för ett barn, l. en utretad fingerring. Även till gravh. 1 anslöt sig ett "bihang", som därtill föreföll att ha kantstenar vid kortändorna. "Bihanget" hade en stenläggning av ett lager knytnävsstora stenar. Några fynd påträffades icke.

Stensättning IV.

Stensättning IV låg omedelbart söder-om stens. III, ^{längre}längrande denna vid gravh. 1 och 2.

Stensättning IV var betydligt oregelbundnare än stens. III och dess ursprungliga byggnad kunde icke fullständigt klarläggas.

Med även i detta fall var det uppenbart, att fornlämningen var en "Steinreihengrab". Två kamrar, de östligaste voro fullt tydliga; utom dem har det säkerligen funnits ytterligare en t.o.m. två kamrar.

Den bäst bevarade gravkammaren var i detta fall gravh. 1, längst i öster. Rektangeln var här fullkomligt tydlig. Mitt i rektangeln låg en stor jordfast sten, vilken likväl torde ha endast föga höjt sig över den dävarande markytan. Inom rektangeln liksom även i övriga delar av stensättningen fanns endast två varv stenar.

Gravkammare nr 2, som låg intill föregående, var mindre tydlig, men i varje händelse fullt skönjbar. med undantag av den otydliga w-väggen. Väggens mellan denna kammare och föregående visade sig bestå av dubbla rader stenar, varvid en del av stenarna, vilka tydligen tillhörde gravh. 2 lågo under föregående kammars kantstenar. Att döma av detta är kammaren 2

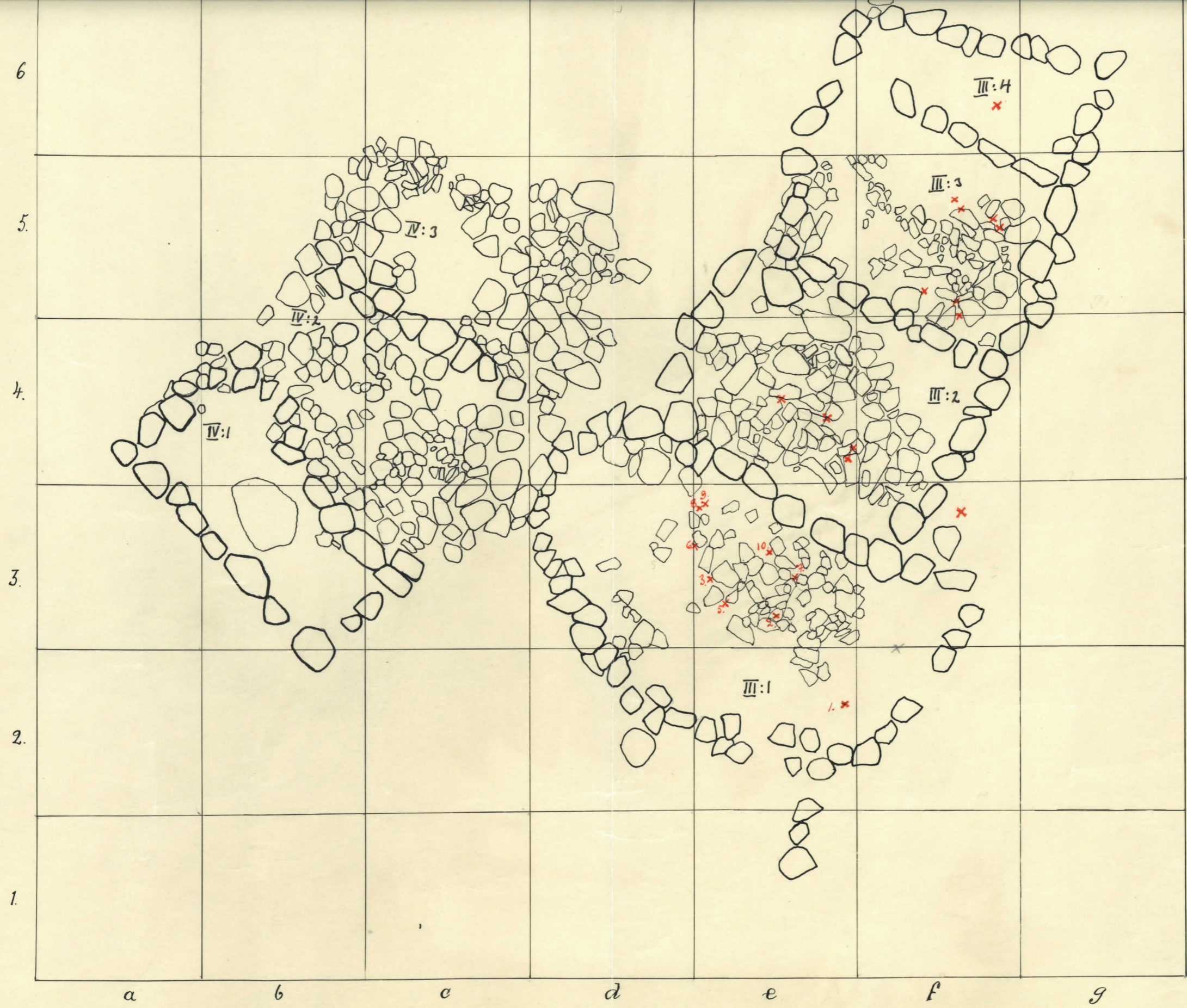
äldre än gravh. 1.

Beträffande de övriga antagna kamrarna inom stensättningen kan ingenting med säkerhet sägas. Såsom redan nämndes är väggen mellan gravh. 2 och "gravh. 3" osäker och detsamma gäller övriga av denna dels av stensättningen begränsningslinjer. Ett av de här gjorda fynden, en holk-yxa 37 påträffades redan omedelbart under det översta stenlagret. Och i närheten av denna påträffades något djupare fragment av en annan yxa (38). Det förefaller därför som om den ursprungliga gravkonstruktionen på detta ställe rubbats, eventuellt genom att man senare begravat på samma ställe, för vilket ändamål stensättningen öppnats utan att återställas.

I samband med stensättning III omnämnde vi smärre stensamlingar, vilka som mer eller mindre oregelbundna bihang anslöto sig till gravkamrarna. Även beträffande gravh. III kunna vi anteckna ett sådant bihang med en nästan gatstensliknande stenläggning. Denna tangerade NW-delen av gravh. 1.

Sedan stensättningarna undersökts, återställdes de på sådant sätt, att konstruktionen fullständigt framträdde. Gravbottnarna lämnades öppna med undantag av gravh. 1, som fylldes med stenar till sin ursprungliga höjd. Fornlämnin-garna komma hädanefter att vårdas av köpingsmyndigheterna.

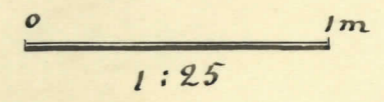
Karjaa, Kroggårdsmalmen
 Kivilatomus III - IV

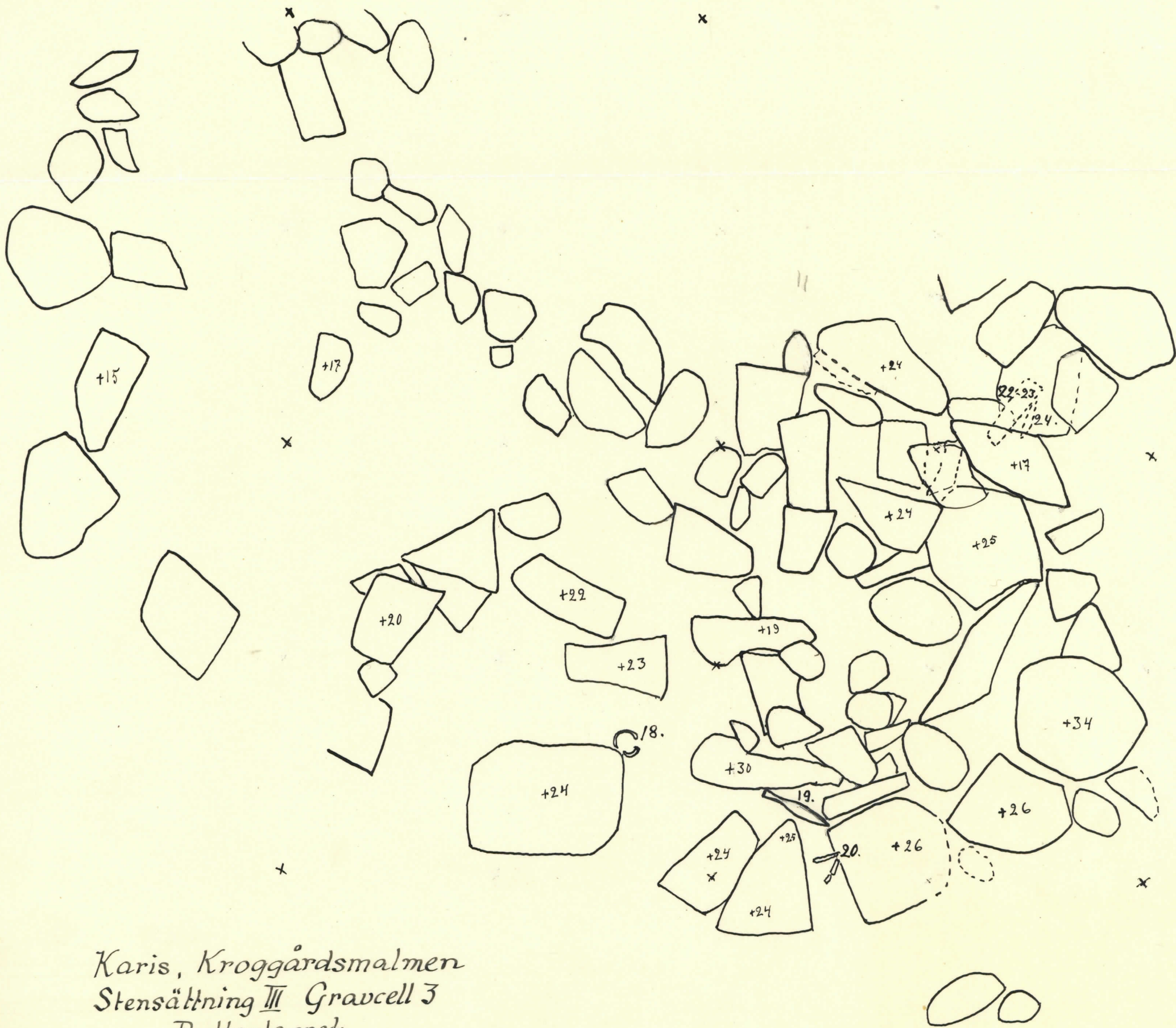
Pohjakerros

N. Cleve

1937.

Haudat III:1, III:2, III:3, III:4
 IV:1, IV:2, IV:3

Karis, Krogårdsmalmen
Stensättning III Gravcell 3
Bottenlagret
1:10
N. Cleve 1937

Karis Krogårdsmalmen

Stensättning III

Gravcell 1.

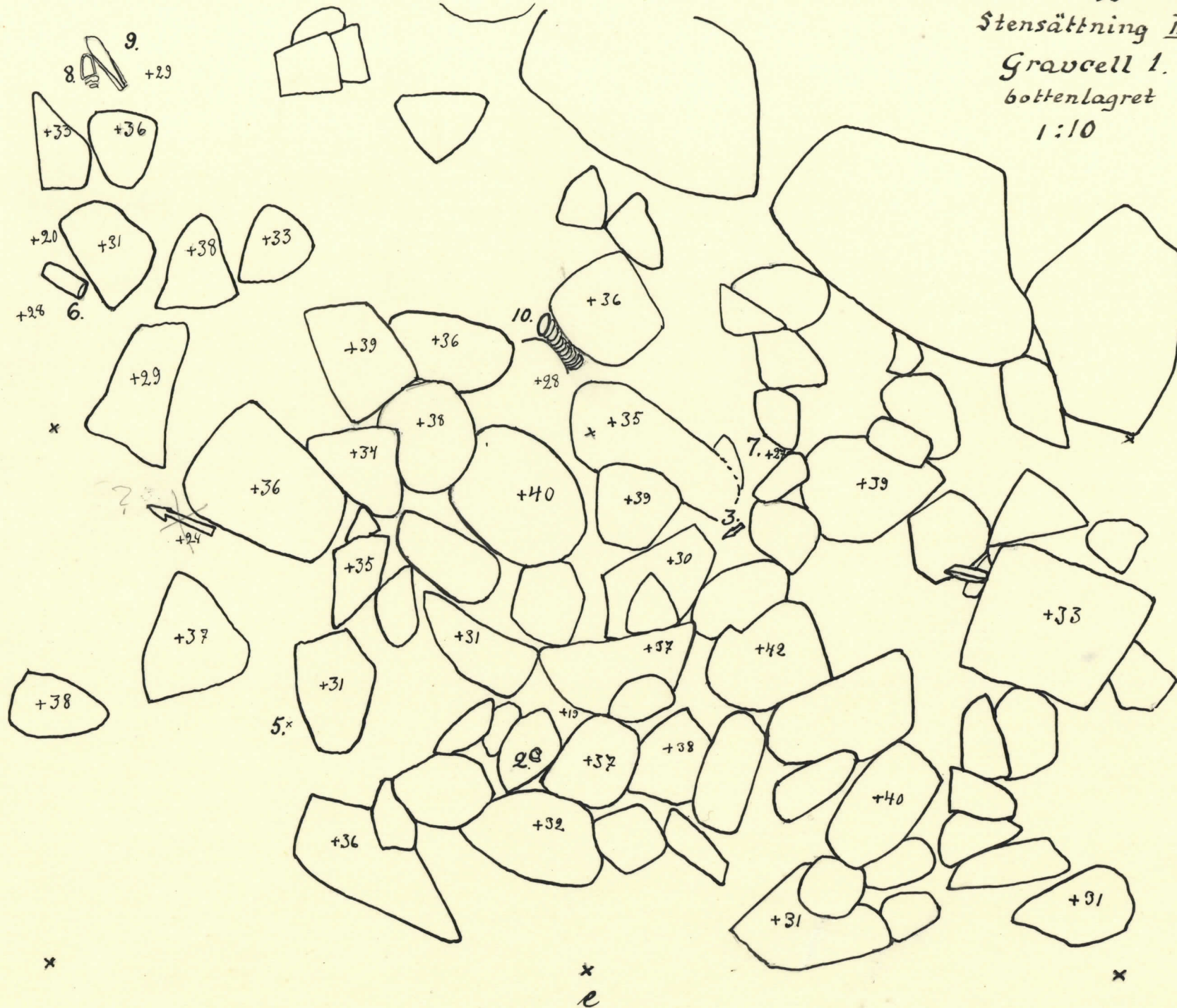
bottenlagret

1:10

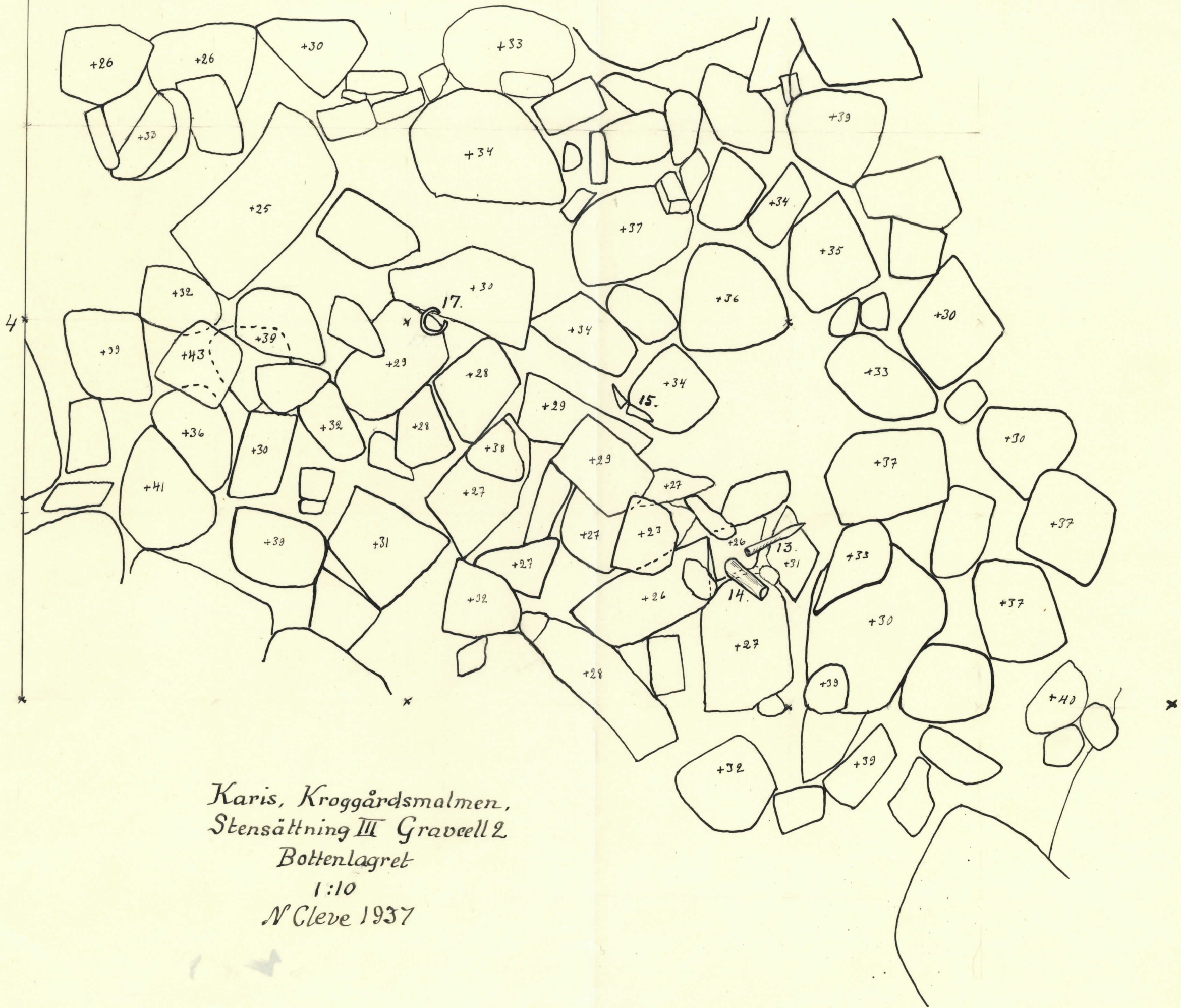
N. Cleve

1937

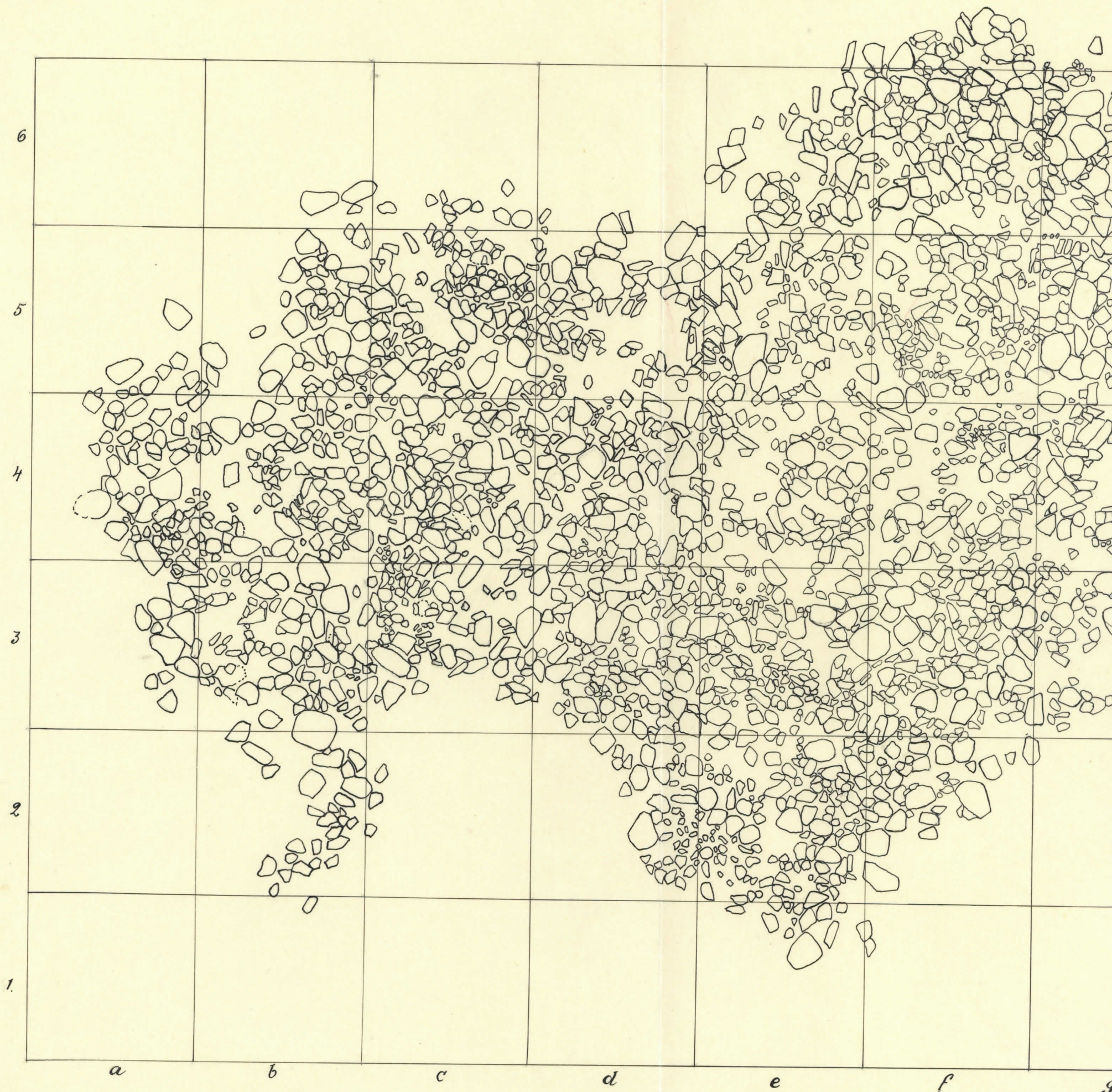
3

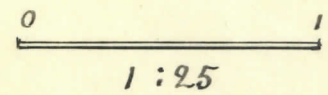

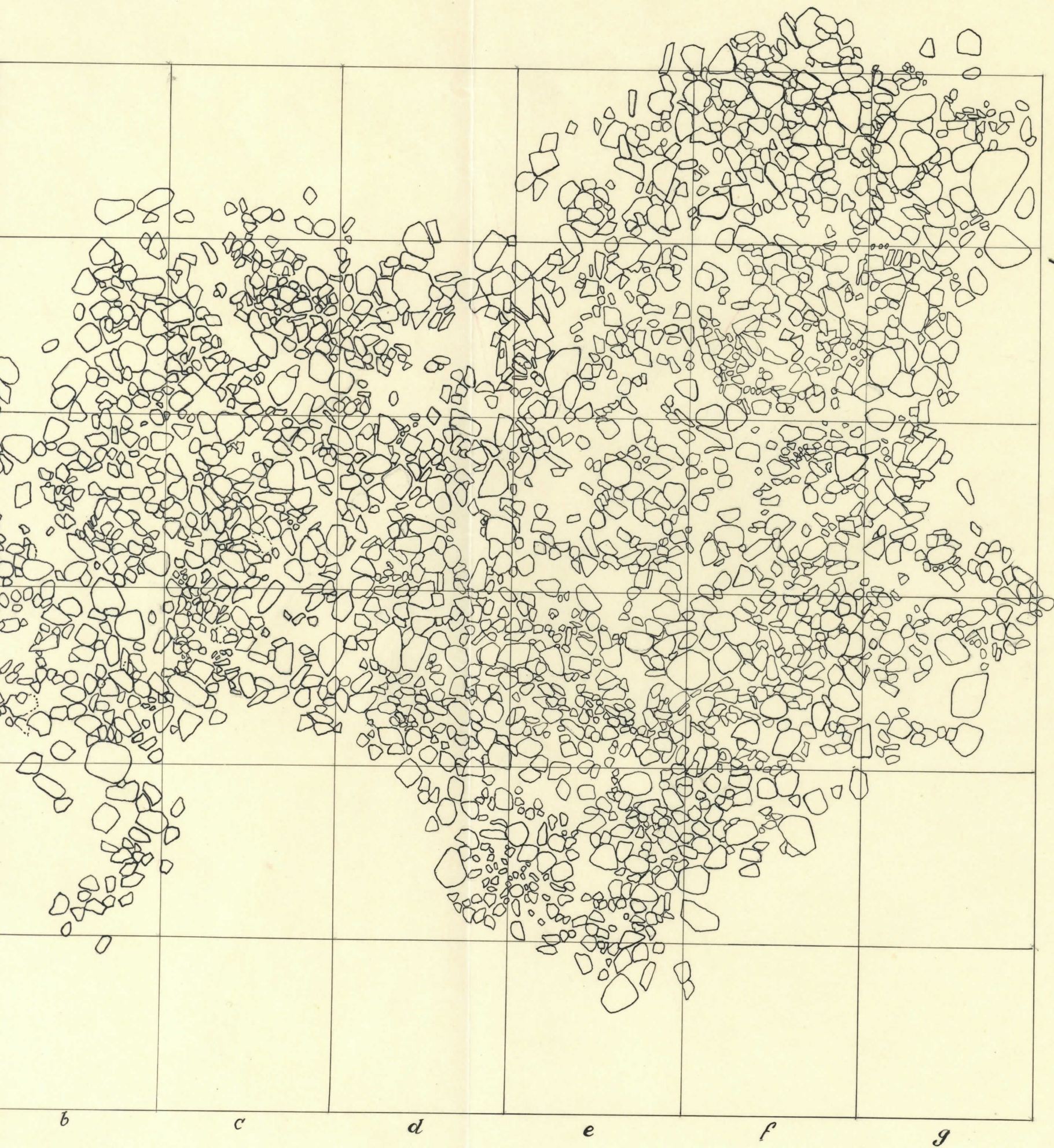

*Karis, Krogårdsmalmen,
Stensättning III Graveell 2
Bottenlagret
1:10
N Cleve 1937*

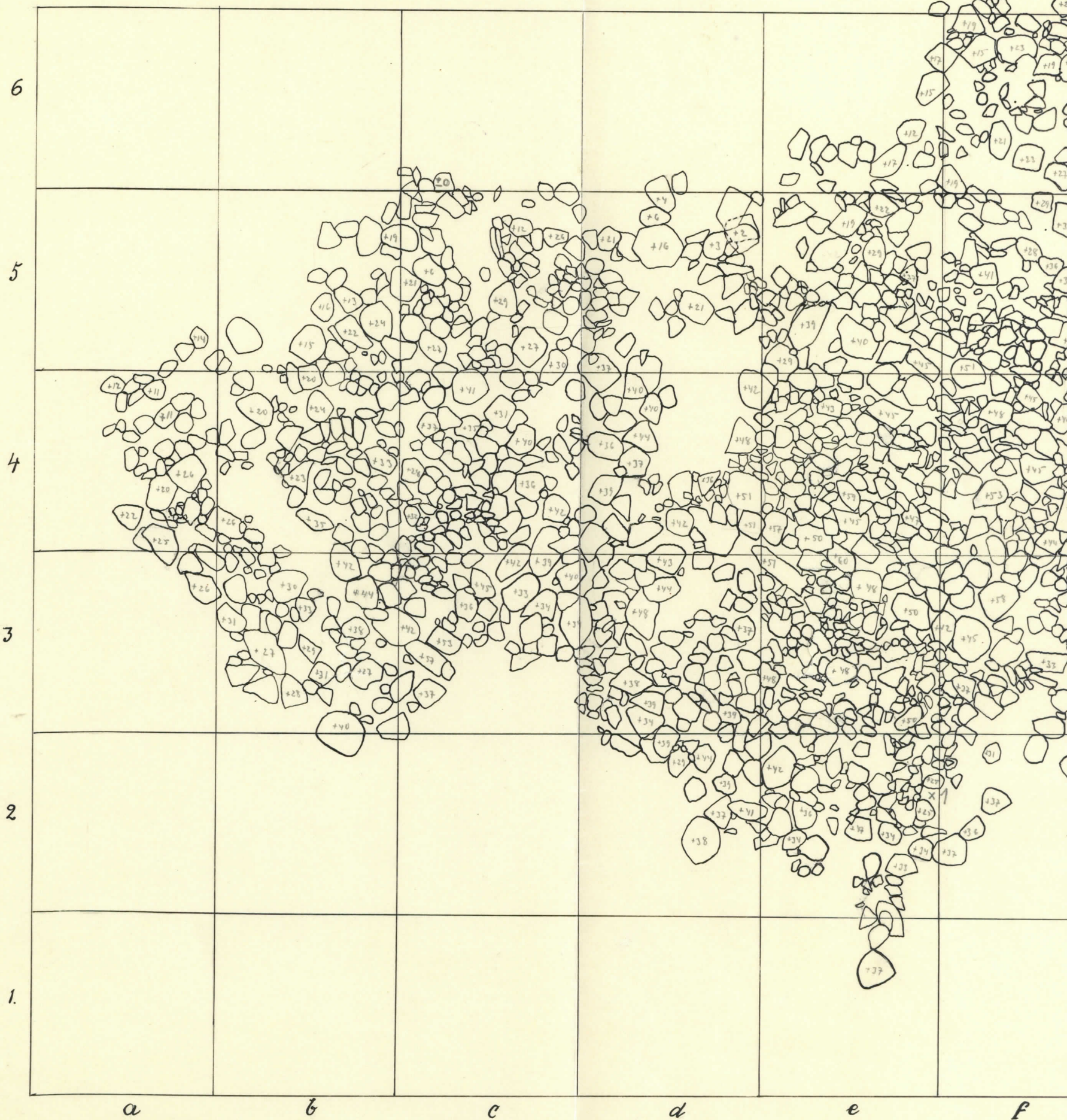
Karjaa, Kroggårdsmalmen
Kivilatomus III - IV
Ylin kerros
N. Cleve
1937

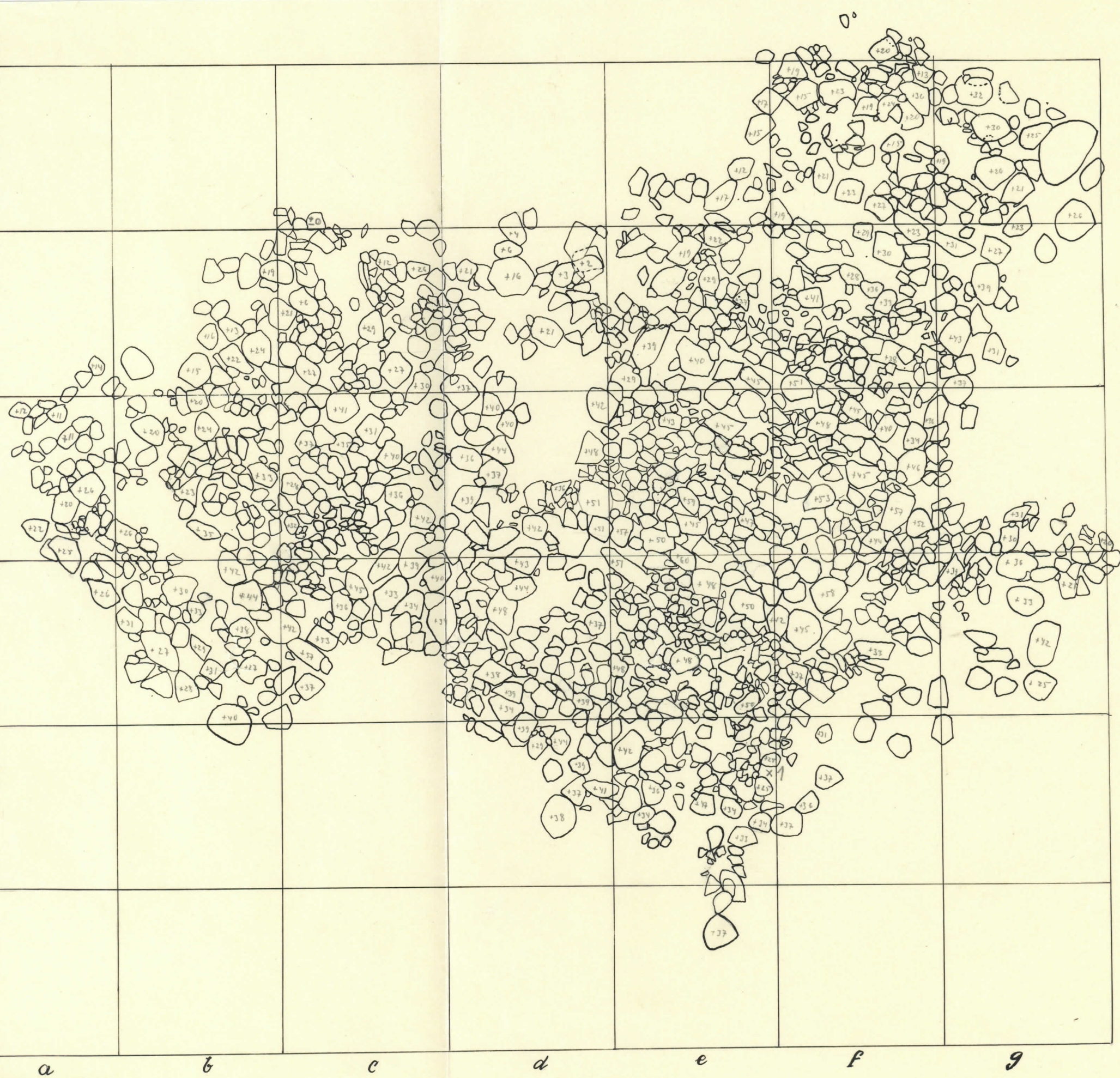
Karjaa, Kroggårdsmalmen
Kivilatomus III - IV
Ylin kerros
N. Cleve
1937

0 ————— 1m
1:25

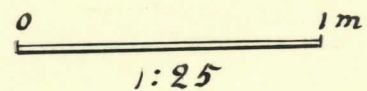

Karjaa, Kroggårdsmalmen
 Kivilatomus III - IV
 Keskim. kerros
 N. Cleve
 1937

Karjaa, Kroggårdsmalmen
 Kivilatomus III - IV
 Keskim. kerros
 N. Cleve
 1937

1
Karjaa
Kroggårdsmalmen

Karjaa Kroggårdsmalmen 42827

Kivilatomukset III ja IV 42828

Karjaa
Kroggårds malmen

3

F 42829

Kivilatomukset III ja IV

4

F 42830

Kivilatomukset III ja IV

Karjaa
Kroggårdsmalmen

5

F 42831

Kivilatomus III

6

F 42832

Etualalla kivilatomus III, sen takana
vasemmalla kivilatomus IV

Karjaa
Kroggårdsmalmen

7

F 42833

Kivilatomus III. Haudat ylhäältä
laskettuina n:ot 4, 3, 2 ja alin-
na n:o 1

8

F. 42834

Kivilatomus III. Haudat vasemmal-
ta oikealle 2, 3 ja 4.

Kariaa
Kroggårdsmalmen

9

F 42835

Kivilatomus III, hauta 1

10

F 42836

Etualalla kivilatomus III, hauta 1,
välittömästi sen takana kivilatomus IV

Valok. N. Cleve 1937

Karjaa
Kroggårdsmalmen

11

F 42837
Kivilatomus III, hauta 1

12

F 42838
Kivilatomus III, hauta 1

Karjaa
Kroggårdsmalmen

13

Kivilatomus III, hauta 2 F 42839

14

Kivilatomus III, hauta 4 F 42840

Karjaa
Kroggårdsmalmen

15

F 42841

Kivilatomus III

16

F 42842

Kivilatomus IV

Karjaa
Kroggårdsmalmen

17

F 42843
Kivilatomus IV, hauta 1

18

F. 42844
Kivilatomus IV, hauta 1

a b c d

6

5

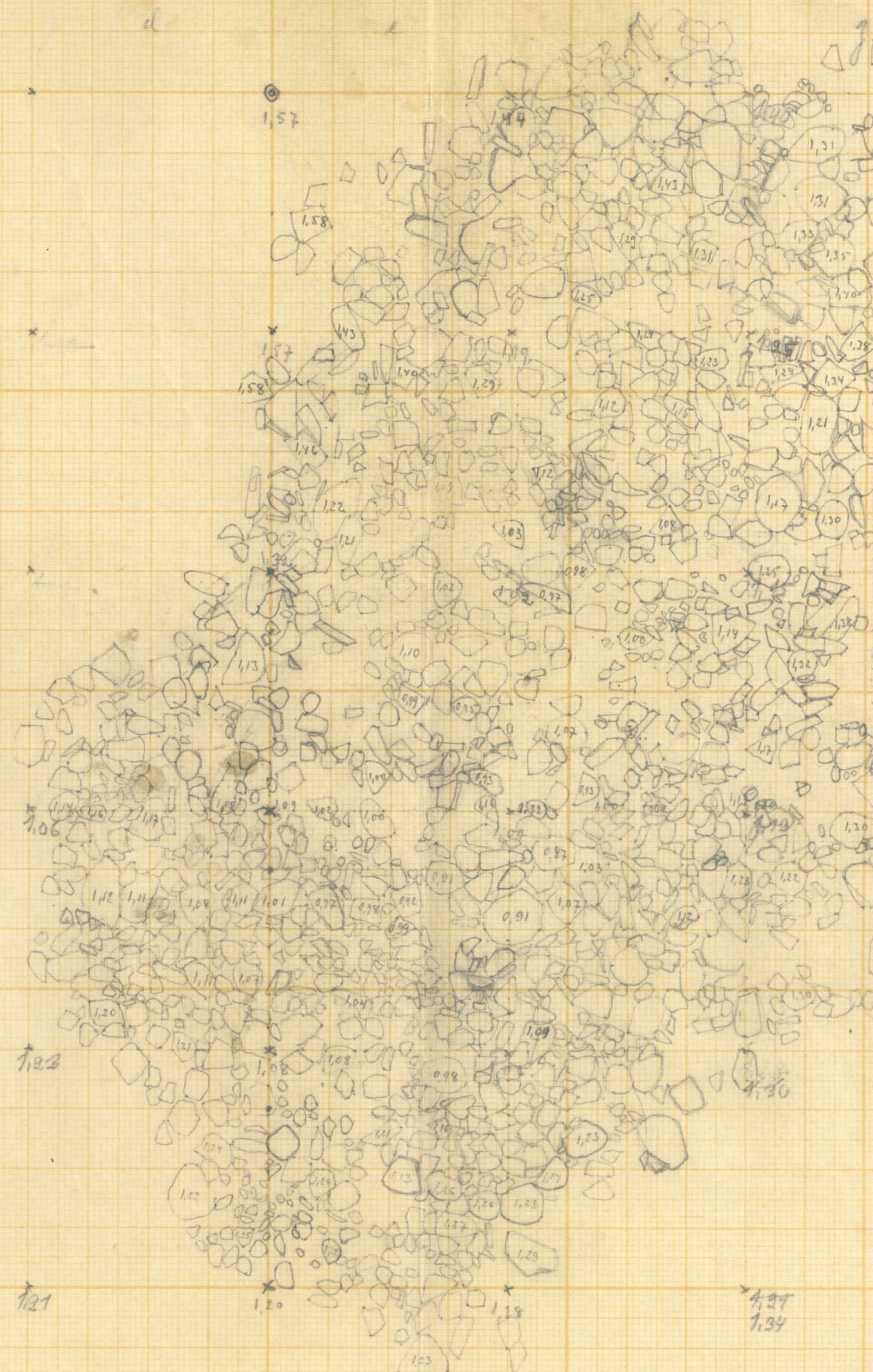
4

3

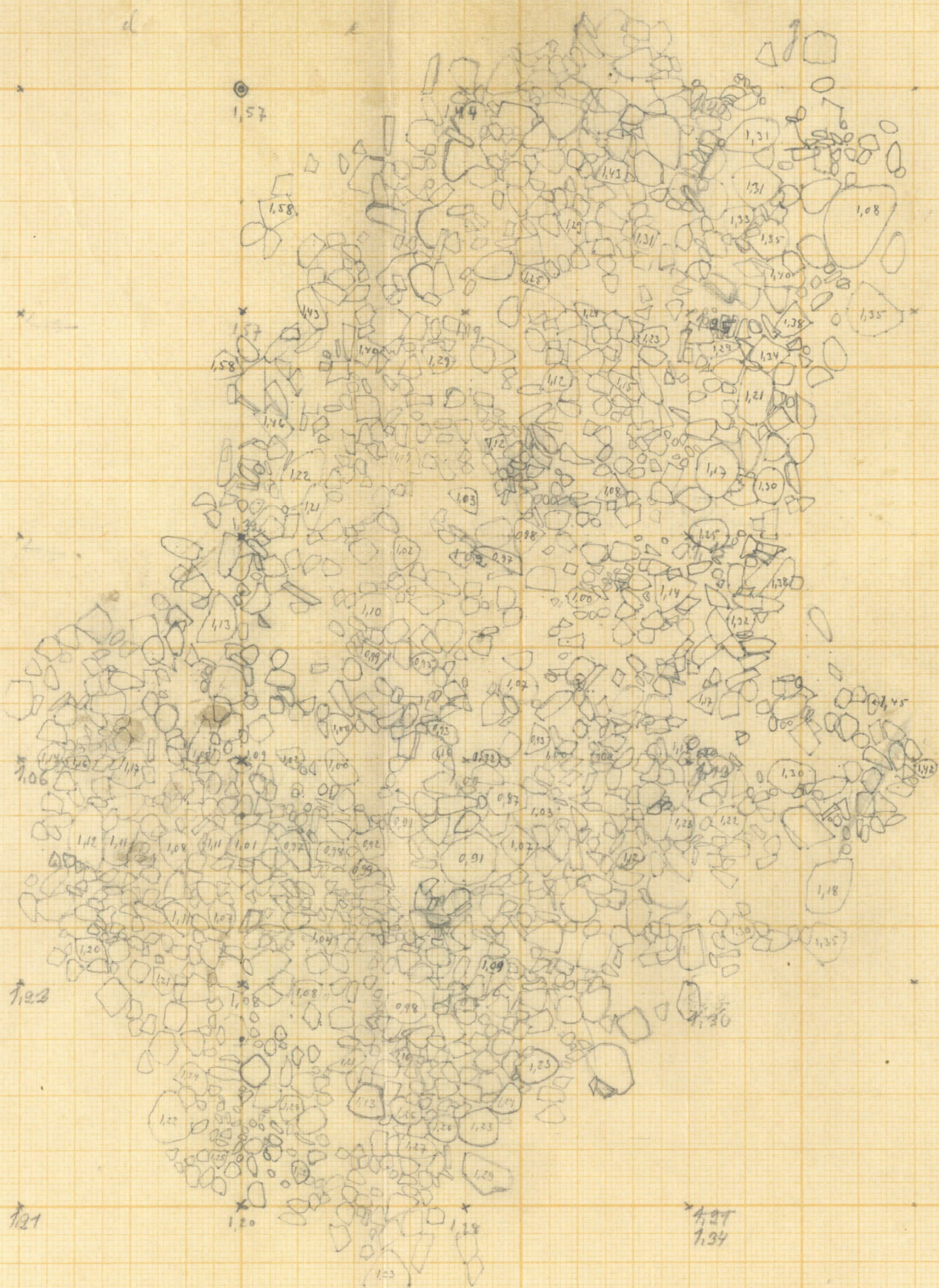
2

1

a b c d e

1 cm

1.44   1.29   1.30   1.35   1.36

frequency 0.93

1937

Karis. Kroggårdsmalmnen

Stenplan IV

x 1:sta (översta-) stenlagret.

1cm 2cm

1937

Karis, Kroggårdsöarna

Stenplan III.

2:dra stenlagset

d a

1937

Karis

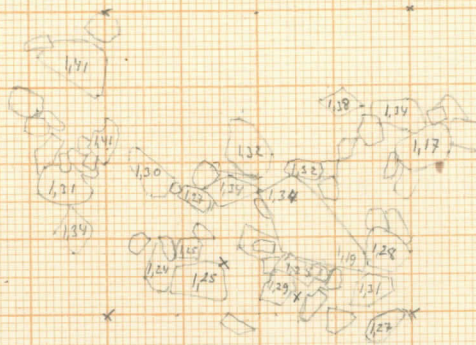
Kroggårdsmalmen

Stenplan II

3:dje stenlagset

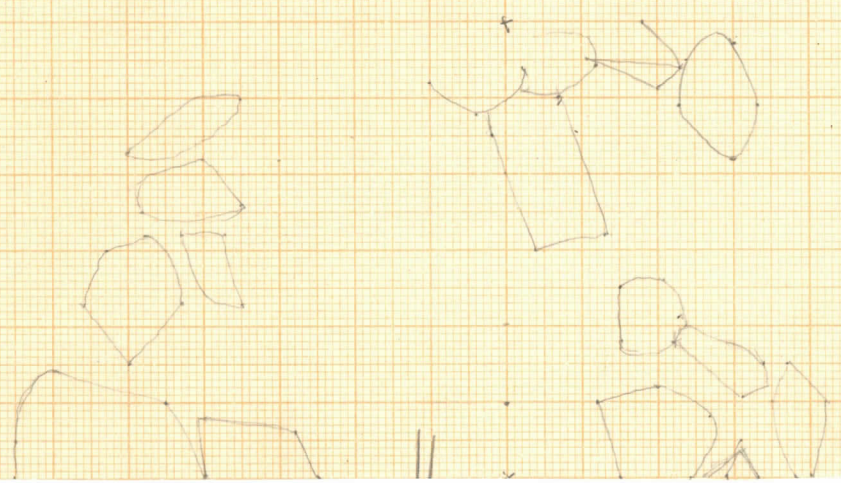
i cell III.

Cell II

№ 2211

Kroggärdens malmen
Karis, Stensätteri III
Groven III. 1)

x

Gravell III 2)

b

№ 2211

Karis Kroggärdsmalmen, botten i cell II.

cell II 2)

Kartl. b

